

Правосуђе у борби против корупције

Упоредно истраживање спровођења мера у борби против корупције као и улози и положају судија у борби против корупције

Реформа правосуђа у Србији извршена је углавном кроз процес реорганизације мреже судова и тужилаштва као и кроз општи (ре)избор судија и тужилаца у 2009. год. Реформа је настављена доношењем нових процесних закона. Неки аспекти реформе правосуђа били су контравезни и решавање предмета по тужбама судија и тужилаца је још увек у току. Један од основних циљева реформе, веће поверење грађана у правосуђе, нарушен је услед недостатка јавности у поступку (ре)избора судија и тужилаца.

...

Како бисмо стекли увид у основна упоредна законска решења за системску борбу против корупције изабрали смо 4 европске државе, на основу њихових специфичних карактеристика:

- НЕМАЧКА као једна од економски и индустријски најразвијенијих земаља ЕУ, али такође и као једна од држава са истакнутим резултатима у борби против корупције
- ИТАЛИЈА као развијена држава, иако са великим разликама у развијености између северног и јужног дела, има искуства у борби са корупцијом као и континуирану борбу са овом појавом, нарочито у мање развијеним деловима земље
- ПОЉСКА као пример државе која је спровела успешну транзицију од социјалистичке до слободне тржишне економије/ пример успешне ЕУ интеграције и развоја, земљама Источне Европе.

- РУМУНИЈА као држава која је константно критикована због неуспеха у борби против корупције за коју се сумња да је присутна на свим нивоима власти. Румунија и Пољска су упоредиве са Србијом посматрано и из угла бивших социјалистичких земаља које су прошле кроз транзицију ка тржишно орјентисаној економији.

За потребе истраживања сачињен је упитник који је упућен струковним удружењима судија и тужилаца наведених држава како би добили одговоре судија и тужилаца практичара, а не само одговоре представника власти. Ово је нарочито било значајно код питања о њиховој перцепцији дужине поступака, имајући у виду да обично не постоје индикатори за мерење њихове просечне дужине. Струковна удружења судија и тужилаца која су одговорила на упитник, чланови су Европског удружења судија и тужилаца - МЕДЕЛ (Magistrats européens pour la démocratie et les libertés).

Добијени одговори наводе на следеће закључке:

- заступљене су разноврсне дефиниције корупције у различитим правним системима
- националне стратегије за борбу против корупције су уобичајене/заједничке у европским земљама
- постоје различита правна решења, како у процесном тако и кривичном законодавству која осликавају потребе различитих правних система
- разлика између корупције у јавном и приватном сектору наглашенија је у развијенијим земљама
- иако постоје специјализована одељења за борбу против корупције, не постоји посебан третман или друге бенефиције за судије и тужиоце ангажоване у њима

Детаљан преглед одговора приказан је у следећој табели:

ПИТАЊЕ	ДРЖАВА
---------------	---------------

	Немачка	Италија	Пољска	Румунија
Правни оквир за борбу против корупције. Закони који се примењују за коруптивна дела.	<ul style="list-style-type: none"> - Прописи ЕУ и Кривични законик (Strafgesetzbuch, StGB), - Чланови 299-302 за приватни сектор - Чланови 331-335 StGB за јавни сектор 	<p>Корупција је кривично дело санкционисано кривичним закоником. Анти-коруптивни закони кодификовани у Кривичном законнику Италије (КЗ)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Кривични законик 2. Законик о кривичном поступку 3. Закон о централном Антикоруптивном Бироу 	<p>Закон бр. 78 од 8.маја 2000 о превенцији, откривању и санкционисању коруптивних дела објављен у Службеном гласнику Румуније бр. 219 од 18 маја 2000 (са каснијим изменама)</p>

	Немачка	Италија	Пољска	Румунија
Да ли постоји Национална стратегија за борбу против корупције? Да ли Стратегија или закон дефинишу корупцију и уколико да, како гласи дефиниција?	<p>Да, у Немачкој постоје агенције за борбу против корупције у неколико региона.</p> <p>Дефиниција: Злоупотреба поверених овлашћења у циљу стицања нелегалне приватне користи</p>	<p>Италија још увек нема Националну стратегију за борбу против корупције</p> <p>КЗ дефинише корупцију на следећи начин: Чланови 318-320 инкриминишу примање мита од стране јавних функционера и запослених у јавним службама, чланови 321-322 инкриминишу давање мита јавним функционерима и</p>	<p>Пољска има Националну стратегију за борбу против корупције. Тренутно је току реализација друге фазе за период 2012 - 2016.</p> <p>Дефиниција корупције прописана је Законом о централном Антикоруптивном Бироу (врло је дугачка и прилично компликована) и описује је као :</p>	<p>Румунија има Националну Стратегију.</p> <p>http://www.just.ro/LinkClick.aspx?fileticket=O2wgaYvzCXs%3D&tabid=2079</p> <p>Закон бр. 78 од 8 маја 2000 Дефинише: Чл. 5 - (1) У смислу овог закона, коруптивна дела су дела прописана члановима</p>

		<p>запосленима у јавним службама и пострекавање на корупцију. Члан 322-а проширује примену претходних одредби тако да се односе и на подмићивање службеника ЕУ институција и јавних сужбеника страних држава као и чланова међународних организација. Италијански прописи разликују такозвано неправо подмићивање (или корупцију у вези законитих радњи) и право подмићивање (које је у вези са незаконитим поступањем нпр. пропуст или одлагање да се предузме службена радња , или радња у супротности са службеном дужношћу). Члан 319 инкриминише корупцију у судским поступцима. Члан 317 прописује кривично дело "concessione". Ова одредба инкриминише понашање јавног функционера који злоупотребава функцију или овлашћења да обавезе или подтакне појединца да неоправдано дају или обећају да дају новац или друга средства њему/њој или трећем лицу. Појединац наведен да да мито третира</p>	<p>-обећање, нуђење или давање, директно или индиректно, било какве незаслужене користи службеном лицу за њега/њу лично или треће лице у замену за поступање или пропуштање да се поступи у јавном интересу (као јавност) -захтевање или прихватање од стране јавног службеника, директно или индиректно, било које незаслужене користи за њега/њу лично или треће лице, прихватање понуда за таквом користи у замену за поступање или пропуштање да се поступи у јавном интересу -почињена од стране предузетника у вези са извршавањем обавеза према јавности (институцијама државе) укључујући обећање, нуђење или давање, директно или индиректно, било које незаслужене користи особи која је на челу неке институције за њега/њу лично или за треће лице у замену за поступање или пропуштање да се поступи у јавном интересу, ако његово/њено чињење или пропуштање да се предузме радња представљају кршење</p>	<p>254 - 257 Кривичног законика, члановима 61 и 82 овог закона, као и преступи прописани посебним законима, као посебни облици дела прописаних чл. 254 - 257 Кривичног законика и чл. 61 и 82 овог закона. Врсте дела: <ul style="list-style-type: none"> • Кривична дела корупције • Прекршаји изједначени са кривичним делима корупције • Прекршаји директно повезани са кривичним делима корупције • Кривична дела против финансијских интереса Европске заједнице </p>
--	--	---	---	---

		се као жртва (Чл 317, КЗ).	<p>службених дужности и друштвено су штетна; почињена од стране предузетника у вези са извршавањем обавеза према јавности (институцијама државе) укључујући обећање, нуђење или давање, директно или индиректно, било које незаслугене користи особи која је на челу неке институције која не припада сектору јавних финансија за њега/њу лично или за треће лице у замену за поступање или пропуштање да се поступи у јавном интересу, ако његово/њено чињење или пропуштање да се предузме радња представљају кршење службених дужности и друштвено су штетна.</p>	
--	--	----------------------------	--	--

<p>Да ли Законик о кривичном поступку предвиђа било које посебне одредбе о поступању са кривичним делима са елементом корупције?</p>	<p>Немачка Не, не постоје посебне одредбе за поступање са кривичним делима корупције.</p>	<p>Италија Италијански Закон о кривичном поступку (ЗКП) не предвиђа посебне одредбе за кривична поступка у вези са корупцијом. Што се тиче других тешких кривичних дела, у складу са санкцијама предвиђеним законом, хапшење, принуда, посебне</p>	<p>Пољска Посебне одредбе за кривичне поступке који се односе на случајеве корупције су укључена у Закон о Централном антикоруптивном бироу, јер његови функционери имају шира овлашћења Нпр. Дозвољено је да користе</p>	<p>Румунија Не, не постоје посебне одредбе за поступање са кривичним делима корупције.</p>
--	--	---	--	---

		истражне радње могу се применити на такве поступке.	провокацију против лица ако постоји оправдана сумња да је он / она се бави корупцијом .	
--	--	---	---	--

	Немачка	Италија	Пољска	Румунија
Да ли постоје посебне одредбе за кривична дела корупције у зависности да ли се ради о јавном или приватном сектору?	Да - 299-302 Кривичног законика за приватан сектор - 331-335 StGB за јавни сектор, али разлике не постоје у процесном законикау.	Неке одредбе у вези са инкриминацијом корупције у приватном сектору обухваћене су чл. 2635 Грађанског законика.	Корупција се у правном оквиру Пољске углавном односи на јавни сектор.	Постоје различите одредбе у закону за приватни и јавни сектор. За приватни сектор: Чл. 11 - (1) За дело особе која на основу свог положаја, дужности или задатка, има обавезу да надгледа, контролише или да угаси привредног субјекта, да предузме у његово име неке радње, да посредује или омогући предузимање одређене комерцијалне или финансијске активности привредног субјекта, или да учествује у имовини таквог субјекта, уколико је дело такве природе да му директно или индиректно доноси какву незаслужену корист, биће кажњен затвором у трајању од 2 до 7 година.

<p>Које санкције су предвиђене за кривична дела корупције?</p>	<p>Немачка</p> <p>У приватном сектору до 3 године затвора или новчане казне (у случају да се не ради о квалификованим чињеницама дефинисане законом)</p> <p>За јавне службенике мин. 6 месеци до 5 година (поред дисциплинских санкција)</p> <p>За судије и арбитре мин. 1 до 10 година (нпр. тежак криминал што за последицу има забрану обављања дужности)</p>	<p>Италија</p> <p>Право подмишљање (активно и пасивно): затвор у трајању од 2 до 5 година. Неправо подмишљање (активно и пасивно) затвор у трајању од 6 месеци до 3 године.</p> <p>Корупција у правосуђу: затвор у трајању од 3 до 8 година (може се изрећи максимална казна од 20 година уколико је изречена незаконита дуга казна затвора као последица корупције)</p> <p>Conspicione: затвор у трајању од 4 до 12 година.</p> <p>Поред тога, примењује се одузимање стечене имовине тј примљен износ мита.</p> <p>Кривична одговорност примењује се и на правна лица нпр. компаније и удружења, у складу са Legislative Decree 231/2001.</p>	<p>Пољска</p> <p>Казне се крећу од 6 месеци до 10 година затвора. Поред тога може се изрећи новчана казна у дневним износима. У лакшим случајевима примењује се новчана казна или ограничење слободе у смислу дужности рада у друштвеном интересу или казана затвора у макс. дужини трајања од 2 год. У свим случајевима суд одлучује о одузимању стечене користи.</p>	<p>Румунија</p> <p>Санкције се разликују у зависности од посматраних одреби:</p> <p>За кривична дела корупције Чл. 6 (1) Обећавање, нудење или давање новца, поклона и других погодности, директно или индиректно, лицу које има утицај или подстиче на веровање да има утицај на функционера, како би се утврдило да одређени службеник уради или не уради радњу која је у његовој надлежности казниће се затвором у трајању од 2 до 10 година.,</p> <p>За прекршаје изједначене са кривичним делима корупције Чл. 10 - Следећа дела ће се казнити затвором од 5 до 15 година уз забрану одређених права, ако је извршено у циљу прибављања за себе или за друго лице, новца, робе или других незаслужених користи; ...</p> <p>За прекршаје против финансијских интереса Европске заједнице Чл. 18 (1) Коришћење, представљање лажних,</p>

				<p>нетачних или непотпуних докумената или декларација, која има за резултат нелегитимно добијање средстава из буџета Европске заједнице или из буџета који администрира ЕУ или у њихову корист, казниће се затвором од 3 до 15 година уз задржавање одређених права.</p>
--	--	--	--	--

	Немачка	Италија	Пољска	Румунија
<p>Да ли постоји специјално тужилаштво или посебна јединица унутар тужилаштва за дела корупције?</p>	<p>Да у приватном сектору (Wirtschaftsstaatsanwalte, Wirtschaftsstaatsanwalte) Не у јавном сектору.</p>	<p>Канцеларије тужилаштва у већим градовима имају специјализоване јединице за тзв. дела против јавне администрације, што обухвата и коруптивна дела.</p>	<p>Централни Антикоруптивни Биро (ЦБА) је посебна институција, настала као канцеларија државне управе, у циљу борбе против корупције у јавном и привредном животу, посебно у јавним и локалним владиним институцијама, као и за борбу против активности штетних за државне привредне интересе. Основана је Законом од 9. јуна 2006 о Централном бироу за борбу против корупције, који је ступио на снагу 24. јула 2006. Не постоје посебни тужиоци који се баве случајевима корупције.</p>	<p>ДНА обавља кривичну истрагу у случајевима кривичних дела корупције и у директној вези са корупцијом. Усвојене су законске измене да би ове специјализоване структуре истраживале само дела високе и средње корупције. Штавише, ДНА истражује кривична дела почињена против финансијских интереса Европске заједнице, као и одређене категорије тешких дела економско-финансијског криминалитета.</p>

	Немачка	Италија	Пољска	Румунија
Које врсте судова имају надлежност за суђење дела корупције (судови опште надлежности, судови посебне надлежности, посебне коморе..)?	Судови опште надлежности	Судови опште надлежности Судије кривичног одељења у судовима опште надлежности такође могу поступати у случајевима корупције. У већим судовима постоје одељења специјализована за ову врсту предмета.	Судови опште надлежности, кривична одељења. У зависности од вредности недозвољене стечене користи надлежност је подељена између окружних и регионалних судова.	Судови опште надлежности

	Немачка	Италија	Пољска	Румунија
Који је положај судија који поступају у предметима коруптивних дела? Да ли имају посебан положај у односу на остале судије	Редован, без посебних погодности.	Нема посебног положаја.	Нема посебног положаја, у питању су судије судова опште надлежности.	Нема посебног положаја јер би се сматрао неуставним.

	Немачка	Италија	Пољска	Румунија
Да ли постоји посебан програм обуке за судије које поступају у предметима коруптивних дела?	Да, постоји, у оквиру националне судске академије и посебни тренинзи на послу.	Посебна обука обезбеђена је у оквиру Високог савета судства Италије, која је до сада била одговорна и за обуке судија током вршења судијске и тужилачке функције.	Не, не постоје посебне обуке. Национална школа за судије и тужиоце понекад организује семинаре на ову тему, али се они дешавају релативно ретко и за ограничени број судија.	Постоје, на основу Националног Института за тренинг магистрата (NIM) програм и буџет обезбеђени су из ЕУ фондова или приватних извора.

<p>Уколико је могуће, можете ли навести број окончаних поступака за дела корупције у прошлој години?</p>	<p>Немачка</p> <p>2010. је било 6.141 предмета конкуренције, корупције и злоупотребе јавне службе је регистровано, што представља повећање од 4,4 % у поређењу са 2009 (између осталог обухваћена су и два јако велика предмета који су утицали на статистичке податке)</p> <p>Подаци за 2011 показују 5.241 предмета конкуренције, корупције и злоупотребе јавне службе. Овај број представља смањење од 14,7 % у поређењу са 2010 (уз опрез да су два јако велика предмета у 2010 утицала на ове бројеве)</p> <p>Број непознатих случајева се процењује да је много већи. (тамна бројка).</p>	<p>Италија</p> <p>У 2011 Врховни суд Италије дефинисао је 2092 кривичних поступака из области тзв дела против јавне администрације која обухватају и корупцију. Остали подаци доступни су за поједине трибунале или апелационе судове.</p>	<p>Пољска</p> <p>Око 2000 оптужница годишње подносу тужиоци. Нисам у стању да прецизно одговорим на питање колико од њих су завршени. Мислим да то може да буде око 70%, јер већина њих заврши са неком врстом нагодбе.</p>	<p>Румунија</p> <p>У 2011 број предмета из ове области је у порасту за 13.52% (6615 - 5827 у 2010), са 12.03% решених нагодбом (3313 - 2957 у 2010) и решених 12.71 % (2.270 - 2.014 у 2010). У 1043 случаја одређена је надлежност или су спојени предмети (943 у 2010).</p> <p>Преосталих нерешених 3302 предмета, од којих 10 непознатих починилаца (2870 предмета, од којих 5 са непознатим починиоцима у 2010), повећање се објективно оправдава значајним бројем нових предмета, који чине 56.61% од укупног броја предмета у раду (3745 нових 6615 за решавање).</p>

<p>Уколико је могуће, можете ли навести просечну дужину трајања кривичних поступка за дела корупције?</p>	<p>Немачка</p> <p>Трају дуго (3-5 година може бити).</p> <p>За детаљније информације (доступне само на немачком) погледајте www.stgb или www.korruptionsrichtlinien, www.polizeiikriminialstatistik 2010, 2011</p>	<p>Италија</p> <p>Просечна дужина кривичног поступка (за све врста дела, не само за коруптивна дела) у Италији у 2011 год. износила је око 1 године у тужилаштву, око 1 године у трибуналима, око 2 ½ године у апелационим судовима, око 7 месеци у Врховном суду.</p>	<p>Пољска</p> <p>Тешко је дати одговор на ово питање јер не постоје посебни статистички подаци за ова Дела. Уопштено посматрано, у предметима у којима оптужени за корупцију негира извршење дела, поступак траје око 2 године. (у првој и другој инстанци). Често трају и дуже јер у овој врсти случајева постоји видљива тенденција враћања предмета по више пута суду прве инстанце. Ако постоји нагодба судски поступак траје око 3 месеца.</p>	<p>Румунија</p> <p>Не постоје посебни индикатори за мерење просечне дужине ових поступака.</p>
---	---	---	--	---